

De metamorfose van Scheveningen rond 1900 (1)*

Peter van Dam

Het Palace-Hotel staat overal in de wereld bekend als een symbool van ongenaakbaarheid, ingetogenheid en wélbevinden. Er is geen Palace-Hotel of de doorloopgangen zijn hoog en koel en bekleed met zachte lopers. Het 'Palace-Hotel is een clichéhotel maar een cliché van het allerbeste. Daar werken portiers als grootvorsten, hebben de liftboys schone handen en mag men zelf geen deur openen omdat dit het werk van de piccolo is. De kamers zijn ruim en zonnig, maar vooral niet al te modern ingericht. Stalen meubels in een Palace Hotel zijn als clubfauteuils in een stationswachtkamer of in een kathedraal: ongepast. In een écht Palace Hotel staan pitch-pine bedden, Louis Seize stoeltjes met vergulde prikpootjes en een Henri IV-canapé; het behang heeft véél bloemen en de lamp is een albasten schaal. Een korte omschrijving waaraan een 'Palace Hotel' waar ook ter wereld aan moet voldoen. Scheveningen kon in het verleden zijn hotelgasten ook zo'n 'Palace Hotel' aanbieden met alle egards en luxe. Het Palace Hotel kon zich veroorloven slechts drie maanden per jaar open te zijn zonder de aanwezigheid van centrale verwarming. In het verlengde van uitbreiding en modernisering van de badplaats Scheveningen wenst de Exploitatie Maatschappij Scheveningen (E.M.S.) hieraan toe te voegen een luxe hotelaccommodatie. Met als bijkomstigheid dat hierdoor concurrentie zou ontstaan met het bestaande Kurhaus hotel dat tot dezelfde exploitatiegroep behoorde. (Hotel Rauch, Savoyhotel, Hotel Garni, Grand Hotel, Oranjehotel, Wandelhoofd, Kurhaus Hotel, Kurhausbar, Circusgebouw, Oranjegalerij)

De bouw van Het Palace Hotel vormde het sluitstuk in een reeks van bouwwerken waarmee Scheveningen als badplaats rond 1900 furore kon maken. In 1899 zal worden begonnen worden met aanleg van een wandelpier en voorzien van een overbrugging geleid vanuit het Kurhaus. In het Kurhaus zelf ontstond een hypermodern restaurant, Men bouwde de Oranjegalerij, er kwam een circusgebouw en dit alles verlicht en van electriciteit voorzien vanuit een nieuwgebouwde Elektriciteitscentrale. Dit alles kwam tot stand dankzij de initiatieven van de nv 'Exploitatie Maatschappij Scheveningen' (E.M.S.) en stond onder leiding van architect W.B. Van Liefland (1857-1919).

Scheveningen was met deze modernisering gereed om op voorbeeldige wijze zich aan te sluiten bij overige kustplaatsen voor strandplezier vermaak en om af en toe een gokje wagen, hoewel Scheveningen lange tijd een casino moest ontberen, en het moest doen met wat behendigheids spelletjes. De bouw van het Palace Hotel begon op 12 oktober 1903 met de hoofdingang geprojecteerd aan de Gevers Deynootweg en aan de andere kant vanaf de boulevard als vast onderdeel van de Oranjegalerij. Hoofdaannemer was de bekende Scheveningse aannemer Jacobus van den Elshout Gzn (1862-1906, 43 jaar oud). Gezien het hotel open moest aan begin van het nieuwe badseizoen zal er gemiddeld met 270 man worden gewerkt in dag en nachtploegen en deze bouwvakkers, metselaars en timmerlieden tijdelijk in loods en onder te brengen. Als eis werd aan de architect gesteld dat elke hotelgast moest kunnen beschikken over vrij uitzicht vanuit zijn kamer waardoor het ontwerp van dit Palace Hotel was onderverdeeld in een hoofdgebouw, middengedeelte en twee vleugels. De totale inrichting resulterend na het ondernemen van enkele studiereizen door de architect. Zo ook naar Berlijn om aldaar de laatste inrichtingen te bekijken op hotelgebied. De plattegrond vertoont een zeer doordachte opzet met eetzaal ingericht in de klassiek Franse Lodewijkstijlen (Louis XVI, Louis XIV, Louis XIII, en Henri II), Empire, en Wiener Sezession. In de eerste ontwerp tekeningen komt voor een hotelbouw voorzien van stringente Jugendstil kenmerken, maar al spoedig moeten de tekeningen worden omgewerkt veroorzaakt door een pakket aan bezuinigingen gezien dit moderne jasje voor de badplaats voor alle bouwwerken de 5 miljoen gulden overschreed. Deze snel opvolgende stijlontwikkeling is symtonisch voor de snelle neergang van Jugendstil architectuur in ons land tussen 1901-1907. De bouwstijl kan het beste omschreven worden als overgangsarchitectuur met stillische kenmerken uit de 'Wiener Sezession', een variant stijl vorm uit de Jugendstil beweging. Het Palace Hotel opgebouwd als ijzeren skeletbouw (Monierwerken= gewapend beton) en verder afgewerkt met gele, witte, en rode verblendsteen en daarbij voorzien van twee 'Belvédères' functionerend als uitkijktoren, maar als geheel de indruk achterlatend niet geheel af te zijn. Na een bouw tijd van ruim 9 maanden! Met in de laatste weken een inzet van gemiddeld 600 man kon het Palace Hotel zijn deuren openen op maandag; 18 juli 1904. Een fors kloek hotelgebouw voorzien van alle luxe die nodig is om de verwende buitenlandse gast welkom te heten. De dinerprijzen lagen tussen de f 3, en f 4. En de kamerprijzen vanaf f 3,50 per dag. Volpension tussen f 5, en f 6. per dag. Begin 1965 zal het Palace Hotel worden gesloten

en verbouwd als tijdelijk hoofdkantoor voor de Groningse Gasunie. November 1978 beginnen de sloopwerkzaamheden nadat vele protesten geen gehoor vonden dit hotel op de monumentenlijst te plaatsen als voorbeeldig hotelgebouw van zijn tijd. In het voorjaar van 1979 was het zover. Het fameuze Palace Hotel was daarmee voorgoed verdwenen.

Statistiek Palace Hotel - Scheveningen 1904-1978.

Architect W.B. van Liefland. Opdrachtgever: Exploitatie Maatschappij Scheveningen (E.M.S.). Bebouwde oppervlakte 5850 M2 - Bouwperiode: 12 oktober 1903- tot 18 juli 1904. (9 maanden). Gemiddeld 270 man per week met aan arbeidsloon f 135.000. 300 M3 hardsteen - 130 M3 zandsteen - 2 miljoen bakstenen- (gele en witte verblendsteen met banden van rode verblendsteen). 8500 M3 gewapend beton- 100.000 kg getrokken ijzer - 1660 licht en deurkozijnen. Schilderwerk f 18.215. 172 kamers voor hotelgasten. 38 kamers voor intern verblijvend personeel.

Deel 1 in een serie artikelen over de monumentale werken waardoor Scheveningen kon groeien als volwassen badplaats met allure.

Peter van Dam: W.B. van Liefland, eigenzinnig Haags architect en stedenbouwkundige, De Nieuwe Haagsche 2016.